

NÉPNEVELŐ

NEVELÉS- ÉS OKTATÁSÜGYI LAP

MAGYARORSZÁGI LATIN ÉS GÖRÖG SZERTARTÁSÚ KATHOLIKUS NÉPOKTATÁSI INTÉZETEK SZÁMÁRA

Kiadja a SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT Budapesten.

Megjelenik minden vasárnap egy ivnyi terjedelemben.

Megkapja e lapot minden kath. népoktatási intézet egy példányban ingyen.

Előfizetési ár: egész évre kor. 6.—.

Kéziratokat nem küldünk vissza.

Szerkesztőség és kiadóhivatal

BUDAPEST,

Szentkirályi-utca 28b. sz. a.

(SZENT-ISTVÁN-TÁRSULAT)

A hirdetések árszabálya:

A pályázati hirdetéseknek minden egyes szóért minden közlés után 6 fillér (3 krajczár) fizetendő.

Egyéb hirdetéseknek:

egész oldal ... kor. 32.— | negyed oldal ... kor. 8—
fél oldal 16.— | nyolczad oldal ... 4—

A 60 fillér bélyegilletéket a hirdető fizeti.

A díjak előre beküldendők a Szent-István-Társulathoz.

A vallás-erkölcsi nevelés lejtőjén.

A jelen század mind a mellett, hogy teljesen beekelte a nemzetünket a kulturnemzetek sorába, egy veszedelmes jelenséget, hogy úgy mondjam, salakot is vetett fölszínre s ez nem más, mint a vallás-erkölcsiség iránti rideg közömbösség, ennek felelmetes hanyatlása. A hypokriták a fölvilágosultsággal együtt járó szükségességek tartják ezt és ebből folyólag az igaz vallásosságot színvakságnak tekintik. Szerintük egy állam például csak akkor érheti el igazán a civilizáció legmagasabb lépcsőjét, ha a vallásosság legszűkebb minimumra zsugorodik össze, mert ez sok tekintetben gátlólag, mint tilalomfa veté magát közbe stb. stb. Hangsúlyoznom szinte fölösleges, hogy ez a tan, ez a körmönfont fölfogás és konklúzió nagyon illik hirdetőjük nevéhez. Végtelen könnyű föladat lenne a rendelkezésemre álló indokok sokadalmával ama álláspont helytelen vakmerőségét megezáfolni, s hogy ezt nem teszem, indoka az, hogy eme igen nevezetes kérdést nem politikai, hanem népnevelői szempontok szerint kívánom megvilágítani. . . A hypokritákat hagyom minden feszélyezés nélkül haladni azon az úton, melyet nevükről hypokondrius útnak neveznek a bölcsek.

Hogy a vallás-erkölcsi irány a követésben mostoha gyermek lett, az okot részint az iskolai és otthoni hiányos nevelésben, részint a társadalmi elerjedésben és részint a zsurnalisztika és szemérmetlen irodalmi ténykedésekben találjuk meg. Vegyük sorra ezeket.

Az iskolai nevelés legfontosabb médiuma a vallás: mint legfontosabb tárgyat a maga megérdemelt magaslatára kell emelnünk s e végből szakítanunk kell a kor szellemétől megmetelyezett slendrianizmussal. Ezt a bizonyos slendrianizmust pedig szűlik a következő népnevelői inkorrektégek. Sokan csak az úgynevezett «törvényes határok» között mozognak: hányan

vannak, kik még eme elégszűkre szabott «törvényes határokat» is perhorreskálják, vagy pedig közönséges «robotmunkát» végeznek? A kiszabott tananyag annak idejében bevezették: a katekizmus és biblia tételői az órarenden föl-tüntetett időközön bemagolás végett a tanulóknak fölhagyatnak: külön magyarázatról szó sincs, érte meg minden tanuló a dolgot, a hogy a legjobbnak gondolja. Az egyes ünnepek jelentőségét elfeledjük méltatni és kiemelni növendékeink előtt.

A templomi látogatásokat (értve a növendékek templomba kísérését és az ottani fölgyeletet) vita-tárgyává tesszük, vagy sehogy sem hajljuk végre, vagy végrehajljuk, de nem sok köszönet van bennük. A tanító önviseelkedése — tisztelet a nagyon sok kivételnek — erkölcsi tekintetekben kivánni valókat hagy fönn — hát kérem — kitöl tanuljon «in praxi» is a növendék erkölcsös lenni, ha nem tanítójától «vezéretől»? . . . Fordítsuk most meg a dolgot!

X. Y. iskola egyáltalában mentes minden most fölhozott hibaktól.

Az iskola «elke» áthatva ama szent ideális céltől, melyre magát minden tanító fölavatja midőn tanítóvá lesz, fáradságot nem ismerő buzgalommal hintegeti a hit magasztos gyümölcseit tanítványai között.

Az eredmény szép és örvedetes, azonban az otthon, lévén eltelve materialisztikus, szocialisztikus és több efféle nyavalyákkal, romhalmazzá teszi mindazt, mit az iskola oly böles körültekintéssel fölépített. . . A társadalmi inkorrektégek csak siettetik ennek bekövetkeztét. A felnöttek szóban és cselekedetekben megszüntek tartózkodók lenni a gyermekek előtt. A régiék jelszava: «maul halten» teljesen letűnt. Ma már szinte erénynek tartják, ha az erellen gyermek olyan dolgokról is tud, mik csupán a fölnöttek kiváltságai: sőt — magam is hallottam — akad szülő — elég, ki Bandi avagy — Jaucsikája «höstetteit» (valami erkölcsbe ütközőt) szinte

disekedve beszölte el stb. Mit szólunk továbbá az évente gyakran előforduló frivol mulatságokról, szindarabokról, panorámabeli extra kabinetről, orfeumokról, melyekre elég gondatlanul és könnyelműen eretlen gyermekeket is elvisznek? A zsurnalisztika is kivészi a maga részét az erkölestelenség terjesztésében, ha nem is általában, de jó nagy részben és különösen olyan hirdetések közlése által, melyek gyermekeket is könnyen megszedíthetnek. Hogy többet ne említsék például fölhozok egyet: «80 drb. érdekes pillanatnyi fölvetel kép (frivol) csak 60 kr. 120 drb. 1 frt. Kapható levélbélyegek beküldése ellenében is bementve N. N.-nél N.-ben» stb. A «Magyar Figaro» és ama könyvek száza, melyek ocsmány tartalommal hevernek szerte-szét az országban, gyánítom, nem lehetnek melegágyai az erkölesös nevelésnek. Tehát egészen világos, hogy úgy az iskolai nevelésben, valamint a felsorolt utakon-módokon föl-föltünező redukáló motívumok mellett a vallás-erkölesi iránynak lejtőjére kell jutnia.

Miután első sorban is a tanító kezébe van létéve a hatalom, megszabni az irányt tekintetben is: tudatában annak, hogy a konzekvenziákkal is szolidaris viszonyban állunk; ismerve e nagy baj okait, orvosságot kell keresnünk, hogy midőn a 20-ik század küszöbét átléptük, ne kelljen szegényen megvallanunk, hogy nagyrészt rajtunk múlt, hogy a biztos «talpkő» megingott.

Legyen e bajra ez a medeczinánk: Feleljünk meg a vallás-erkölesiség követelményeinek iskolánkban ne csak «forsriffmesség», hanem azontúl is odaadó buzgalommal, szeretettel, körültekintéssel és ezeltudatosan. Vegye föl az iskola az otthoni és társadalmi retrográd neveléssel a küzdelmet, ne engedje, hogy mindaz, mit oly nehezen fölépített, otromba módon szétromboltassék. E végből elengedhetlenül szükséges, hogy az iskola szorviszonyba lépjen az otthonnal, a tanító keresse föl az összekötő szálakat, s e szálakból fonja meg azt a hidat, melyen át könnyű leendő az iskola és otthon közti közlekedés. Önviselkedésünk úgy erkölesileg, mint minden tekintetben legyen méltó nevünkhöz. A zsurnalisztikai és irodalmi szemérmetlen ténykedések beszüntetésére, a tanügyi kormány mielőbbi intézkedését kérjük.

Röviden körvonalozva a vallás-erkölesi nevelés lejtőjére jutásának legfelsőbb okait és az ellenszereket, bizton merem remélni, hogy miattunk, illetve könnyelműségünk folytán drága hazánk — nem fog «rabigába görnyedni» soha, nem engedvén a «tisztá erköles megdülését».

Erdőtelek.

Veverán Lajos.

A szép a nevelésben.

A szép érzelme a szép tárgy s dolog érzetéből származó s szellemi tetszéssel járó lelki állapot, a melyet érzékszerveinken kívül belső fogékonyságunkkal szerezhethünk meg. Tehát a szépnak van külső megjelenése, formája, a mi-

ben a szép megjelenik érzekeink előtt és van tartalma, a mely belső fogékonyságunk által lesz birtokunkká. A szép eddigi fejtegetésünk szerint tartalom és forma, eszme és ennek nyilvánulása; úgy azonban, hogy a tartalom és forma között összhang is van, sem a formában, sem a tartalomban, sem e kettő összefüggésében, viszonyában nincsen hiány. E szerint a szép egyúttal — tökéletes is; sőt a szép főleg azért ilyen, mert tökéletes a maga nemében. A tartalom szellemi, a forma anyagi része a szépnak; a szép: szellem anyagban, eszme formában a tökéletesség összhangjával. A szép fogalmát azonban az érdek, a haszon képzetétől függetlenül kell megalkotnunk. Abból sem hasznom, sem károm nincs például, hogy a rózsá nyílik, a kisdéd reám mosolyog, a szabadságszobor látását élvezem. A szép tehát kizárólag szellemi tetszéssel jár, szellemi élvezetet okoz. A szép fogalmát tehát így lehet meghatározni: *Shép minden tökéletesség, a mely eszmei tartalmával összhangzó formában jelenik meg és saját tökéletessége által lelkünkben a tetszés szellemi érzelmét kelti föl.*

Minden, a mi tökéletes, a szép örömet fölkeltetheti, ha meg van hozzá fogékonyságunk. E szerint a szép igen tágkörű fogalom. Épen azért közelebbi megismerésében csak úgy ingazodhatunk el, ha a szép fogalmát fajlag csoportosítjuk, osztályozzuk. Megkülönböztethetjük 1. a *természeti* szépet, p. ember, állat, növény, ásvány, hegység, völgy, róna, tenger, tájék, égbolt, természeti tünemények stb.; 2. a *művészi* szépet, pl. építőművészet, szobrász, festő, költő, színész, zenész alkotása. A szerint pedig, a mint a széperzelmet okozó tárgyak térbelileg, vagy időbelileg jelennek meg, megkülönböztethetjük: 1. a térbeli megjelenésű szépet, pl. termények, tájak, képek, szobrok, építmények, kézi és ipari apró művészi munkák; 2. az időbeli szépet, pl. természeti tünemények, ének, zene, költemények, szavatelok, szinjáték, szónoklat. Végül megkülönböztetjük az erkölesi szépet, a mely az ember nemes érzelmeiben, nemes gondolataiban, nemes tetteiben nyilvánul s az isteni és erkölesi törvényekkel való összhangzatánál fogva emeli föl lelkünket a gyönyör tiszta szellemi élvezetéhez. Így pl. jámborság, szerénység, szemérem, erköles életmód, könyörület, jótékonyág, áldozatkészség s általában az — erény.

A széperzelem tehát az a kellemes lelki állapot, a melyet akkor észlelünk önmagunkban, a mikor a tér- vagy időbeli megjelenésű természeti és művészi tárgyak, valamint az isteni és erkölesi törvényekkel összhangzó emberi élet- és lélektani működések tökéletességükben, mint ilyenek, lelkünket örömmel töltik be.

A szép érzelme a tisztán testi érzéki érzelmektől különbözik, emezeknél becsesebb, értékesebb, mert lényegénél fogva eszmékhez emel föl bennünket s így a testi élvezetknél nemesebb, élvezettel is jár. Az érzéki érzelmek kielégítése határos, a szellemi érzelmeké határtalan,

tehát a szépérzelemé is ilyen. A testi, érzéki érzelmek elfelítik, kimerítik a testet, lelket s utánuk az undor, a nemtetszés, a kellemetlen érzélem jár, mint utóíz, mint fény után az árnyék. A szellemi érzelmek ellenben, minő a szépérzelem is, lelkünket frissességben, élelenségben, tevékenységben hagyják: sőt tartós, folytonos, állandó kielégítései a szépérzelemből fakadó vágyaknak, fokozzák ez irányú fogékonyságunkat, fejlesztik lelkünk erejét, szellemünkre nemesítőleg, művelőleg hatnak — nevelnek bennünket.

A szépnek élvezete harmóniát hoz lelkünkbe, létünk érdekét az anyagi világtól függetlenül eszményi magaslatra emeli, megédesíti életünket. A lökéletes, mint ilyen a szép is, a szeretet szellemi érzelmét is fölkelti bennünk a tárgyak, dolgok, gondolatok, tettek iránt a haszon vagy kár érdeke nélkül, függetlenül. És erre szükségünk van. Lelkünknek tápláléka a szép és szeretet ideája. Életünk tartalmasabb, becsesebb, élvezetesebb, ha a szép iránt fogékonyak vagyunk és ezt élvezni képesülünk.

Az ember a szépnek, valamint minden egyéb szellemi érzelmeknek élvezetere a valódi műveltség által képesül. Ahhoz, hogy a szépet tiszta minőségében élvezhessük, a valódi műveltség bizonyos fokán kell lennünk. A milyen arányban közelebb érünk a valódi műveltséghez, olyan arányban jut nekünk osztályrészül a szépérzelem tiszta élvezete. Korunkban, főleg a szép tekintetében, a műveltség fogalmát distingválunk kell az értelmesség fogalmától, mert az okosság, tanulmányosság egyedül az igaz értelemben vett műveltség fogalmát nem fejezi ki. *Szöke Sándor.*

(Folytatása következik.)

Még egyszer a «menniségáni bizonyosság».

A midőn egyházmegyénk közp. bizottsága a «Mily viszonyban áll a mértan a számtanhoz stb.» ez. tételt pályakérdésül kitűzte, első gondolatom is az volt, hogy ez által a mostoha elbánásban részesülő mértani oktatásnak az útját óhajtja egyengetni a népiskola felé, a melynek mindennapi tanfolyamaiból a ma még érvényes tanterv, mint kötelező tárgyat, kirekesztette. S mert ez volt a gondolatom, ez a hitem, a tétel kidolgozására fordított munkásságonnak sem lehetett más a célja. A tételnek első része ugyanis, mely a számtan és mértan közötti viszonyt keresi, bizonyára nem azért állítottatott oda az egyházmegye munkás tanító elé, hogy a menniségáni nagy méretű tudományának egész teljességéről, úgyszintén a két testvértudomány mindennemű összetartozandóságáról, szoros viszonyáról nagy tudományú, akadémikus értekezést írjanak, hanem szerintem azért, hogy e tétel keretében a gyakorlati szempont alapelvére támaszkodva bizonyíttassék be, hogy csupán a számtannak tanításával a népiskola nem felel meg a gyakorlati célnak s hogy azon számtani és mértani igazságok, tantételek, melyek a népiskola tanítási anyagába beilleszthetők, egymásra való utaltságuk által igenis bizonyos vonatkozásban, viszonyban állanak egymással. Ezt a gyakorlati oktatásból vett egyszerű példákkal bebizonyítottam. A mértani tananyag részletezése s rövid módszertani ismertetése előtt azonban ezt mondtam: «A szám- és mértan által kutatott eredmény mennyiségáni bizonyosság. E bizonyosság azonban úgy leszen nyilvánvalóvá s a belőle levonható tantétel úgy hat meggyőző erővel, ha annak igaz volta nem logikai bizonyítással, okoskodással, hanem közvetlen szemlélet alapján válik tudattá, ismeretvé».

Ez állítással szerencsés voltam Kopetsny J. kartárs úr hozzászólását provokálni, melyben végső következményül azt állítja, hogy «minden számtani igazság független a szemlélettől» s «hogy a mennyiségáni épen csakis okoskodással bizonyítható». E két idézett kijelentése természetesen ellentmond az én fenti állításomnak, a melyre még azt is véleményezi, hogy homlokegyenest ellenkezik a matematika módszereivel...

Szívesen elhiszem, hogy Kopetsny J. úr nem azért tisztelt meg érdeklődésével, hogy e lapok hasábjain az ügytől, a czéltől messze elterelő polemiákba becsajtkozzunk, azért én sem teszem ezt, csak fenti állításom mentségére bátorodom fölhozni a következőket...

Szívesen elhiszem, hogy Kopetsny J. úr nem azért tisztelt meg érdeklődésével, hogy e lapok hasábjain az ügytől, a czéltől messze elterelő polemiákba becsajtkozzunk, azért én sem teszem ezt, csak fenti állításom mentségére bátorodom fölhozni a következőket...

Készséggel adok igazat Kopetsny úrnak, hogy a mennyiségáni igazságok bebizonyítására nem kell csak geometriai tárgyalás, nem kell épen csak szemléltetés. Amde én a mennyiségáni bizonyosságoknak csak azon csoportját, azon részét értettem, mely mint számtani és mértani anyag, a népiskolai tanítás tárgyát képezi. Már pedig, hogy a népiskolai számtani tanításra is tisztán, igaz volna Kopetsny úr azon kijelentése, hogy «független a szemlélettől», azt nem hiszem el neki. Annyit koncedálok, hogy a számtani igazság is, mint minden igazi igazság» abszolút és így a szemléltetéstől független, de ezt nem tartom applikálhatónak a népiskola számtani anyagára. Elvágthatnám a védekezés fonalat egyszerűen ezzel, hogy a fenti állítás tagadásában Kopetsny úr nem engem ezáfol, nem velem polemizál, hanem olyanforma talentummal, mint az ő hátvéde, Kant. Ugyanis a Dittes-féle módszertan 163-ik lapján Schoppenhauernek ezen szavait találja: «Előttünk az Euklides módszere egy «tündöklő fonákság» színében tűnik föl. Bajosan fogja valaki kétségbe vonhatni, hogy a mennyiségáni bizonyosság, mely mindennemű bizonyosság mintaképe és szimboluma lett, lényegileg nem a bizonyításokon, hanem a közvetlen szemléleten alapszik, a mely tehát itt is, mint minden egyebütt, minden igazságnak utolsó okát és forrását képezi». S én ezt igaznak hiszem!

Ez idézetben ugyan nem foglaltatik az «okoskodás» és «logikai következtetés» szó szerinti kifejezése, de hát én azt gondolom, hogy mikor

valamely igazságot hebizonyítok, akkor okoskodásról is van szó. A hiba csak onnét ered, hogy nekem így kellett volna írnom: «nem csak okoskodással és... stb.», mert azt is elismerem, hogy a szemléltetés alkalmával, a mennyiségtani igazságok, mértani tantételek levezetéséhez *okoskodás, következtetés is* szükséges. Azt hittem, ezt nem kell külön hangsúlyozni... Magától értetődőnek tartottam.

Még csak Kopetsny úr azon mondására akarok pár idézettel szolgálni, hogy: «közvetlen szemlélet épen nem szükséges a mennyiségtan műveléséhez». Nos hát én meg teljes meggyőződéssel, szerény képzettségem egész tudásával állítom, hogy kell a szemléltetés... Kell a szemléltetés még a sugár és körkerület közti viszony föltüntetésénél is: mert könnyebben tanítom a körkerület tantételének ismeretét, ha csak primitív eszközzel érzékeltetem is, hogy a (két sugár) diaméter a körkerületben $3\frac{1}{7}$ -szer foglalatik, mintha ezt csak okoskodva magyarázom...

Kant tanítói elvei közt olvasom: «Szabály és példa mindig együtt járjon!» Ha én a szabályt szemlélet alapján teszem ismertté, akkor egy jó gyakorlati példa sem más, mint szemléltető eszköz. Kant magát: «az elme bábájának» tartja. Miért? mert segíti az észet. Mivel segítem jobban a fiatal észet, az eivont okoskodással, vagy a konkrét bizonyítással? Kant a logikájában a tanítás módszereit három csoportban tárgyalja. Ezek közül legjobban ajánlja az «erotelikus» módot, midőn a tanító és tanuló kérdeznak. Hol van ennek legjobb alkalmazása? A szemléltetésnél...

A fent idézett módszertanban olvasom: «Pestalozzi volt, ki a számtanításnál a *szemléltetést* ismét visszahelyezte régi jogaiba.» «Még az egyszeregyet is 100 négyzetre fölosztott lapon *szemléltette.*» «A számjegyek uralma alatti zsarnok számolás helyébe a valódi *szemléleti* és gondolati számolást emelte érvényre!» Dittes «1—5-ig *szemléltetéssel* kezdi a számok ismertetését.»

«A számtani tanítás módszertanában elsőfok: a szemléltetés.» «A szabályokat logikai következtetéssel iparkodtak hebizonyítani s így a tanulók *sem világos szemléltre, sem önállóságra* nem tehettek szert.»

Édes Istenem! Hát miért tanít a módszertan olyat, a mit König «Analízisében» tagad, mondván: «A szemlélettől független minden számtani igazság.»

Ezekből látható, hogy nem vagyok tudatlansággal vádolható, midőn a mennyiségtani igazságok (főképp a mértani igazságok) megismertetésénél lehetőleg, tehát első sorban a *szemléltetést* ajánlottam. Nem én találtam ki; nem is csak én tudom. Mindnyájan nálunk okosabttól tanultuk. Különben: béke velünk!

Veszprém.

Gubicza Lajos.

Olyan Czecczilia-Egyesület-féle Pakson, a népiskolában.

Nem rendezett s jóváhagyott alapszabályokkal rendelkező s az O. M. Cz. E.-nek bejelentett «Vidéki Czecczilia egyesületről» van szó, hanem egy alig számbavehető oly munkálkodásról, mely annak daczára fényesen bizonyítja, hogy minden egyes kath. népiskola mennyire képes a kath. egyházi zenereformban részt venni s ezáltal a reform nehézségein, ha csak némileg is, könnyíteni.

Semilyen oldalról semmiféle ellenvetésekkel, a «latin» szó iránti ellenszenvvel eddig nem találkoztam. Hiszen a nép is csak a szépet kedveli, hátha még a saját magzatja éneklé azt! Nem keresi, vajjon magyarul megy-e az ének? sőt fokozódik öröme, midőn megtudja, hogy az ő fia *latinul* énekel és pedig mily szépen! Nem felel meg a valóságnak azon állítás, mely szerint a «latin» szó iránt ellenszenvvel viseltetne a nép: régen föllázadt volna már s követelte volna, hogy minden szertartás magyarul tartassék.

Azt mondhatná valaki erre: de a nép sehol sem részesíti magát a hitatos érzelmeinek egész erejével, lelke mélyéből sehol sem vesz annyira részt, mint épen az éneknél s azért mindig ellenszenvvel fog viseltetni a latin ének iránt, már csak azért is, mert azt nem érti.

Hát a szentmise, keresztesítés, esketés, utolsó kenet szertartásoknál tudja-e a nép, hogy *miért* imádkozik a pap? azaz érti-e? Az egyöntetűség egyesíti, erősíti, lelkesíti a népet; könyörgéseinek és imáinak ellenállhatatlan erőt és hatalmat kölcsönöz: miért nem követelik a hivek, hogy minden szertartás anyanyelvén tartassék, ha oly nagy ellensége a latin szónak?!

Azt hiszem a jóra való hívő, az összes szertartásoknál ép úgy a lelke mélyéből vesz részt, mint az éneknél, pedig csak gondolja, hogy mi történik, de nem érti meg a nyelvet.

E rövid kitérés után rátérek a czimben jelzett tárgyamra.

Harmadik éve már, hogy a minden évben változó 24 népiskolai tanulóból álló énekkar a nagyhétben — de más alkalommal is — végzi a kántori teendőket és pedig *latinul* az Egyház által előírt s jóváhagyott teendőket.

Mások buzdítására közlöm az idei nagyheti egyházi éneksorozatot.

1. Virágvasárnap, pálmaszentelés alatt: Hosanna filio David; Collegerunt Pontifices; Sanctus; Pieri Hebraorum; Cum andisset populus. Körmenet alatt esetleg «Meváltó királyunk» című népének. Gloria laus et honor; Ingrediente Domino; nagymise alatt még a nép nyelvén énekelnek; a Passióban a tanulók úgy a karban, valamint az egyes szereplőknél részt vesznek.

2. Nagyesütörtökön a szentmise alatt népének; Pange lingua és a 21. psalmus azonban *latinul* és előírás szerint énekeltek.

3. Nagypénteken az összes Tractusokat és válaszos énekeket; a Passiánál ismét segédkezek: az «Eccelignum crucis» antiphona után a responsorium «Venite adoremus» előírás szerint: Popule meus, Agios és Vexilla vegyes karban énekeltek.

4. Nagyszombaton a tűzszenteléstől a föltámadásig mindent előírás szerint, nevezetesen: a Prophetiák közt előforduló 4 Tractus, a «Litania omnium Sanctorum», Introitus, Gloria, Alleluja, Confitemini Dominos, Alleluja antiphona, Laudate Dominum omnes gentes, Vespera autem Sabbate, Magnificat s az összes responsoriumok.

Föltámadásnál az összes énekeket szintén a gyermekkar végzi.

Bűzaszentelés és keresztjáró-napok alatt szintén segédkezik a tanulók.

Ezekon kívül: Veni Sancte Spiritus (a Kath. Egyh. Zeneközlöny kiadványa) és «Te Deum».

Továbbá a «Lelki Manná»-ból minden egyes ének.

Ez mind *köztudománnyal* nélkül tanítatik; mennyit lehetne azonban végezni, ha még köta ismeretre tanítanák őket a tanító! Erre azonban már csakugyan nincs idő. Megtanulják pedig ezen dolgokat számos világi éneken kívül heti 2 félórán éneklecse alatt.

Hiszem, hogyha a nagyobb helyeken csak ennyit is tudnak fölmutatni, úgy ezzel a fiatalabb generációt már is megnyertük s ügyünket egy jó lépéssel előbbre segítették.

Paks.

Denkler Gáspár.

HIVATALOS KÖZLÉSEK.

Kivonat az esztergomi főegyházmegye II. körlevéléből. A Szent-István-Társulat új kiadványai ajánlatnak. A Szent-István-Társulat a szent-esztendőben több kiadvánnyal kíván gondoskodni úgy a főtiszt. papság, mint a hívek lelki szükségletéről. Ily kiadványai: «Gondolatok a századvégi hódolatnak és a magyar katoheizmus 900. jubileumának ünnepére». Irta Prohászka Ottokár. Ára 1 kor. 20 fillér. — «Jubileumi kalauz, vagyis: Utmutatás az ezerkilencszázadik évi jubileumi búcsú elnyerésére». Szerkesztette Halnekeamp György. Ára 16 fillér. — «Jubileumi szent énekek a római katolikus hívek számára». Irta Lévy Mihály. Ára 8 fillér. — «Missiókönyv». Oktatások és imádságok missió-ajlatosságok számára. Szerkesztette Kisfaludy Z. Lajos. Ára vászonkötésben 40 fillér. — «Nagyasszonyunk Szűz Mária». Aluitatos könyörgések gyűjteménye. Ára 8 fillér. — «A legméltóságosabb Oltáriszentség előtt egy imádságokban eltöltött óra öt perczekre beosztva». Ára 8 fillér. E kiadványok az esztergomi egyházi főhatóságok engedelmével láttak napvilágot s azokat tartalmukra való tekintettel a legmelegebben ajánlom a tisztelendő papság figyelmébe. Üdvös dolgot cselekszik, a ki a hívek között is mennél szélesebb körben igyekszik azokat terjeszteni. — De ajánlom ezúttal a Szent-István-Társulat egyéb, úgy tankönyvirodalmi, ajtatosági mint népies és ifjúsági kiadványait is, melyek között a legutóbbi időben látott napvilágot «Szent Imre herceg életrajza» Karácson Imre dról. Ára kötve 1 kor. 20 fillér. — «Julianka». Elbeszélés serdülő leánykák számára. Irta B. Büttner Lina. Ára kötve 1 kor. 60 fillér. — «Kicsinyek áhitata». Összeállította Számord Ignác. Ára kötve 2 korona. — Ezek mint iskolai jutalomkönyvek

kiválóan értékesíthetők. A katolikus művelt közönségnek egy régi vágyát teljesítette a Szent-István-Társulat, midőn «Családi Regénytár» cím alatt új vállalatot indított. E vállalat regényeket és elbeszéléseket nyújt a legjelesebb hazai és idegen kath. íróktól egy koronás csinos kötetekben. Eddig hat kötet jelent meg. Ezt a vállalatot is, de meg egyáltalában a Szent-István-Társulatot nemes törekvéseivel ajánljuk a tisztelendő papság szíves jóindulatába. A Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatalának címe: Budapest, VIII. ker., Szentkirályi-utca 28.

EGYESÜLETI ÉLET.

Fölvívás a szent-lőrincz-vidéki róm. katolikus tanítótestület t. tagjaihoz! Bizonyára ismeretes a t. testületi tagok előtt a pécs-egyházmegyei főtanhatóságnak a «Pécsi Közöny» folyó évi 6-ik számában közzett, egyházmegyei általános tanítótestület létesítését célzó fölvívása, a melyre nézve az abban s arra kiszabott időt, mint Stüder Mátvás elnök-kartársam, szintén rövidnek tartva, illetékes helyen kérdést tevén, azt a választ nyertem, hogy az ez érdemben elrendelt kerületi gyűlés márcz. hó második felében tartandó, a mit amnyival inkább is akceptálnunk kell, mivel az akkor már rendes tavaszi gyűlés számba mehet s még inkább, mivel a közoktatásügyi miniszter részéről a «Néptanítók Lapja» mult évi 47-ik számában közölt fölvívás értelmében, szintén még márczius hó folyamán kell hozni határozatot a tanítótestületeknek az osztatlan népiskolák tantervét illető fontos kérdésben. Ezt tudomásul adva, kérem a t. testületi tagokat, hogy e kérdéssel és kérdésekkel behatóan foglalkozván, alakítsák meg, állítsák össze azokra, az említett gyűlésen akár szóval, akár írásban előadandó okadatolt véleményeiket, hogy a hozandó határozat mikéntjét ne csupán a szavazat-többség képezze, de legyen az az eszmék győzelmes harcza, eszmék ellenében. Mivel e fontos kérdések tárgyalása a sablonos háziügyekkel teljesen lefoglalják a gyűlésre fordítható időt, a tárgysorozat ebben általánosságban adva lévén, annak megállapítását célzó bizottsági ülés, annak összehívása, a mostani járhatatlan utak miatt különben is akadályokba ütközvén, ezúttal kivételesen elmarad, még is a gyűlés napja s a tárgyak sorrendjéről a t. tagok külön-külön meghívóban idejekorán értesítve lesznek. Szabadjon még kérem, hogy a t. tagok a jelzett kérdésekhez való, beható elmélkedés születte érvelő, úgy pro, mint kontra hozzászólásaikat a testületi jegyzőnél a gyűlés megkezdése előtt előjegyeztessék. Ennyit a t. testületi tagoknak mihez tartásul, egyben válaszul Stüder Mátvás elnök-kartársamnak, nemkülönbén mindkét kérdésben közösek, egyaránt érdekeltek lévén, az egyöntetűség szempontjából a pécs-egyházmegyei kath. espereskerületi t. tanítótestületeknek, szíves hozzájárulásul, kérve, hogy azt magukéva tegyék s a jelzett két kérdésre vonatkozó határozataik meghozatala céljából szintén a jövő hó második felében tanácskozársra összegyűlni ne terheltessenek. Baranya-Ozd, 1900. február hó 7-én. *Somssich Sándor*, a szent-lőrincz-vidéki róm. kath. tanító-testület elnöke.

VEGYESEK.

Főhercegnő látogatása az Angolkisasszonyok budapesti intézetében. Mária Valéria főhercegnő f. hó 22-én magas látogatásával tisztelte meg az Angolkisasszonyok budapesti intézetét és meghallgatta a növendékek házi hangversenyét. A fenséges vendéget a zárda ajtajánál Almássy Mária főnöknő, özv. Forgách Józsefné, Révai Sarolta bárónő, Barkóczy Ilona bárónő, alapítványi hölgy, Apponyi Lajosné grófnő, Kántor Károly, Kirner Károly apát-plébánosok fogadták. A rövid üdvözlő szavakra azt jegyezte meg a főhercegasszony, hogy már három évvel előbb hallotta, hogy az Angol-

kiasszonyok zárdája meglepően praktikus berendezésével és kitűnő nevelési és tanítási rendszerével a monarchia legelső nevelőintézetek közé tartozik. Rég óhajtott már — ugymond — ide eljönni s most végre teljesült vágya.

Ezalatt a hangverseny terme is megtelt előkelő, díszes közönséggel.

Midőn a főhercegné asszony a terembe lépett, a zárda egyik növendéke, hódolatteljesen a következő szavakkal üdvözölte a fenséges vendéget: Fenséges Asszonyunk! Midőn diés elődje, Mária-Terézia királyunk, 1769. szeptember 2-án az Angolkisasszonyok szent-pótemi anyaházat meglátogatván, azon kitüntetésben részesíté, hogy velök érkezett: egy magyar novicia az asztalima elmondására fölszóllítatva, örömtelt zavarában így kezdé azt, bár szeptember volt: «Haec dies, quam fecit Dominus, Alleluja!» — «Ez ama nap, melyet az Ur szerzett!» Ó Felsége nem állhatta meg, hogy kegyes mosollyal meg ne kérdezze a fiatal újoncot, vajjon az ő naptárában husvét van-e, hogy az alleluját zengi. A zavarából ezalatt fölszóllított novicia örömtelt hangon felelé erre a szeretett királyasszonynak: «Igen Felséged, a mi szívünk naptárában ma husvét van, mert leírhatatlan öröm tölti el lelkünket azon kegyesség fölött, hogy hön szeretett Felséges Asszonyunkat körünkben bíratjuk. Ez öröm oly husvét hangulatot keltett bennünk, hogy valóban megelégedtem, miszerint a naptár szeptemberét jelez.» Hasonló érzelmek töltik el hálás szívünket a mai napon is, midőn oly boldogok vagyunk ő es. és kir. Fenségét, Mária Valéria főhercegné asszonyunkat, őszintén szeretett pártfogónkat, hódolattal tisztelt kegyes urnónkat szerény körünkben láthatni. Fogadja ezért, szeretett Fenséges Asszonyunk kegyesen örömeinknek hasonló alakú kifejezését, melyvel fölkiáltunk: «Haec dies quam fecit Dominus, Alleluja!» — «Ez ama nap, melyet az Ur nekünk szerzett.» S ezen, reánk nézve felejtéttelen nap emlékére vegye kegyesen őszinte hódolatunk és igaz szeretetünk jelképeül ezt az egyszerű virágoskrot, melyet szívünk szeretetéből fontunk.

Azután kezdetét vette a hangverseny, mit az Angolkisasszonyok budapesti Santa Maria intézetének növendékei tartottak.

Majd Ortutay Margit, a zárda növendéke állott a fenséges asszony elé s megköszönte kegyességét, hogy az ünnepélyre eljött s azt végighallgatta. A főhercegné asszony ekkor odament a leánykákhoz s megköszönte az általuk nyújtott élvezetet.

— Nagyon szép volt az ünnepély, köszönöm üdvözlésüket.

Ezután megtekintette a zárda helyiségeit. Mindenekelőtt a kémiai laboratóriumot tekintette meg. A főhercegné asszonynak nagyon tetszett a praktikuson berendezett terem s élénken érdeklődött az egyes tárgyak iránt. Innen az előadó terembe mentek, hol igazán kellemes meglepetés várt a főhercegné asszonyra. A mint belépett, szembe találta magát jól sikerült arcképével, melyet vászonra vetítettek egy vetítógép segítségével. Az apácák s a kisérlet arczán örömmosoly futott el, midőn a kis kedveskedésért a főhercegné asszony szíves szavakkal köszönetet mondott. Aztán tövéről-hegyére megvizsgálta a vetítógépet és megmagyaráztatta magának a gép szerkezetét. A fizikai és énekerem jött ekkor sorra. A szép, tágas helyiségek fölött nem győzött csodálkozni a főhercegné asszony s több ízben mondta:

— Szép termek! Alkalmasak mindenre!

Azután egy tanteremben kiállított kézimunkák megtekintése következett. Nagyon tetszettek a főhercegné asszonynak a szebbnél-szebb himzések és női kézimunkák. Különös figyelemmel szemlélte a szabási mintákat, melyeket a növendékek maguk készítenek. Érdeklődéssel kérdezte:

— S mindezt őszől fogva csinálták a növendékek?

— Igen, fenséges asszony, a mióta az iskola beállt, választotta a főnök.

— A folyosókon haladva diéserte azok tisztaságát és jó levegőjét.

— Ritkán látam zárdát, hol oly jó levegő van, mint itt.

A folyosó ablakából kitekintve észrevette a főhercegné asszony a terraszt, mely a zárda egyik épületének tetején van s a hol a belső növendékek szabad idejükben sétálgatni szoktak. Nevelve jegyezte meg:

Ott jó a gyerekeknek, ott sétálhatnak!

Majd örömmel jegyezte meg a főnöknek:

— Hallottam már előbb is, mily nagy művelésben részesülnek itt a leányok.

Most az oratórium felé tartott az illusztris társaság. Ezalatt elmondatta magának a rend szervezetét, történetét. Almásy Mária főnök szolgáit a főhercegné asszonynak rövid és szabatos fölvilágosításokkal. Egyszóval minden iránt érdeklődött a fenséges asszony, a legesekélyebb tárgy sem kerülte ki figyelmét s folyton kérdezősködött.

Ezalatt az oratóriumba értek. A főhercegné asszony: előbb térde hajtott, azután letérdelt az odakészített imaszámolyra s néhány percig imádkozott. Azután megtekintette a Mária-remetei kegyképet, mely télen át az Angolkisasszonyok oratóriumában pihen s megmagyaráztatta magának a kegykép történetét. Igen tetszett a főhercegné asszonynak az Oltár-egyesület dús aranyhímzésű zászlaja. Majd a szent Jobbnak kicsiny szekrényben őrzött mását tekintette meg s Császa György érsek szolgált neki eredetét illetőleg fölvilágosításokkal.

Innen a templomba indult az egész társaság. Utközben nem győzte dicsérni az intézetet a főhercegné asszony.

Igazi megnyugvásomra szolgál, ugymond, hogy Magyarországon is mennyit tesznek a gyermek nevelésére s nyugodtak lehetnek a szülők, hogy ebben az intézetben neveltetik gyermekeiket.

A templomban a főhercegné asszony térdreborult a Mária-szobor előtt s néhány percig imába merült.

A templomból újra a folyosóra tértek, a hol elbucszott a jelenvoltaktól. Nagyon megköszönte a szíves kalauzólást s legmagasabb elismerését fejezte ki a látottak fölött.

A Szent-István-Társulat ülése. A Szent-István-Társulat Tudományos és Irodalmi Osztálya f. hó 20-án Kisfaludy A. Béla dr. prépost előlétele alatt felolvasó ülést tartott. Kisfaludy A. Béla elnök a gyűlés megnyitása után fenkölt szavakkal emlékezett meg a Szent-Atya trónraléptének huszonkettedik évfordulójáról. «Ma huszonkét esztendeje — mondá — hogy a «lumen de coelo» pápája, XIII. Leo, Krisztus Urunk helyetteseinek trónjára lépett. Mi mindent, mily sokat jelent ez a — Isten jóvoltából megtoldott — két decennium Isten földi országára, de különösen ránk nézve magyarokra is: ennek lerajzolására táblám is kicsiny, de magam is alacsony volnék. Nem is ezt akarom. De lehetetlen arra nem emlékezni, hogy a Szent-István-Társulat kebelében megalakult Tudományos és Irodalmi Osztály legelső ülésén (1887. november 19-én) ugyancsak ő, mint a «tudomány és irodalom munkás pártfogója» első jelent meg az első fölolvásban. Ugy esett, hogy én voltam akkor a fölolvadó: és most annyi év után is, gyönyörködő lélekkel gondolok vissza ezen testület lelkesedésére, melyvel a világíró egyház fejének, a tövissel bélelt tiara viselőjének — apostoli fonsége kára nélkül — a költészet, a szépirás évkönyveibe jegyzett sorait fogadta. De én Istenem! — a század fordul: ez a két évtized végére hajlította századunkat. És Isten kiváló Kegyelme megengedte, hogy azt az évet, mely nekünk — nemcsak mint katolikusoknak, hanem mint magyaroknak is jubiláris: szent és emlékeztetes esztendő — ugyanazon «lumen de coelo» vezetése alatt ünnepelhetjük, a kit ezen Tudományos és Irodalmi Osztály legelső gyűlésén, mint az irodalom munkás pártolóját lelkesedve esodáltunk. Senmi kétség, hogy Társaságunk minden egyes tagjának legőszintébb érzelmeit fejezem ki, midőn a mai évforduló alkalmából hálát adva Istennek rendkívüli kegyelméért, melyekkel szentséges Atyánknak, XIII. Leonak életét és működését megáldotta, azt kérem és kívánom, hogy az ő drága személyét testi és lelki épségben még igen sokáig áldja és tartsa meg.» Ez éljenzéssel fogadott beszéd után a hitújítás korából való magyar egyháztörténelmi emlékek kiadásának ügyét tárgyalta az Osztály. A hatalmas munka magyar címe lesz:

Magyar egyháztörténelmi emlékek a hitújítás korából. A folyó ügyek elintézését nyervén, *Surányi János* dr. székesegyházi prépost-kanonok olvasta föl é tekezését. «*A pozitív filozófia hazánk jog- és állambürokráciájára*» címen. Fényi Gyula jezsuitársasági atya volt, a világhírű csilagász s a kálocai Haynald-obszervatórium igazgatója, ki a napon észlelt tüneményeket magyarázta.

Ösztöndíj-adományozás. Az ismert Rozenich-éle ösztöndíjat, mely ösztöndíj csak a borisfalvi Rozenich-család, férfi és női ágról sarjadtott tanuló ifjak továbbtanítására alapított, most Szedenik Fülöp sopronpécsi főtanító fia Jenő, mint az alapítványt tevő őseinek legközelebbi vérékonya nyerte el.

Irodalmi pályázatok. A *sáros-vármegyei római kath. népeccelők egyesülete* a folyó 1900. évre e két pályátetelt tűzte ki: 1. «Mily módon lehet a tanítónak növendékeiben a kötelességérzetet fejleszteni?» 2. «A válaszos érzület és a hazaszeretet ápolása és fejlesztése miként történhetik eredményesen az elemi iskolai növendékeknél?» Mindkét tételnél a legjobbnak ítélt munka jutalma 30–30 korona, a másodiké 10–10 korona. A dolgozatok a nagy szünet előtt a köri elnökökhöz küldendők.

Szerkesztői üzenetek.

K. O. Kavecsánban. Készséggel közzétettük. — **Cs. J.** 1. Köteles. Allami pótdót nem ismerünk. 2. Fizetnek. — **H. J.** A mint nem tanító többé, elveszítette a törvényben biztosított kedvezményt. — **G. L.** A választ közzétettük. — **Cs. J.** A beérkezett közleményekről kritikát elvből nem adunk. A közlhetőket sorra vesszük. — **N. J.** Köszönet. — **D. J.** 1. Kérvényét a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumhoz intézte. 2. Bélyegmentes. 3. Évi-díj 20% = 16 korona. 4. Nem köteles megjelenni. — «**Ujmester.**» 1. Ha eddig szokásban volt, köteles. 2. A kezelés kiigazítását kérheti és ha nem teljesítik kérését, közigazgatási úton is szorgalmazhatja. 3. A tanítási idő beosztásában az iskolaszék beleegyezésével megteheti az említett változtatást. — **D. G.** Közzétettük. — **Sch. A.** Az ügyben csak akkor adhatunk fölvilágosítást, ha választ kapunk a következő kérdésekre: 1. Mint okl. tanító, rendszeresített állásban, mely időtől fogva működik? 2. Mikor lett tagja a nyugdíj-intézetnek? 3. Mely összegre vétetett föl? Különben válaszunk: 1. Teljes nyugdíjra tarthat igényt s ez 300 frtnál kevesebb nem lehet. — **Z. W.** Közzétettük. — «**Barsi.**» A segélyben részesítettek névsorát közölni fogjuk. — **V. E.** Nem vesztí el. — **F. J.** Beérkezett.

Felelős szerkesztő: **Ember Károly.**

PÁLYÁZATOK.

Esztergom érseki megye.

Konyhára (Pozsonymegye) róm. kath. tanító, esetleg tanítónő kerestetik, ki magyarul és tótul tudjon. Fizetése 600 korona, 12 köbméter kemény tüzelőfa s egy szobából álló lakás. Folyamodók herczeg Pálffy Miklós úrhoz intézzék kérvényeiket s azokat *Majer Péter* plébános, iskolaszéki elnökhöz küldjék Konyhára. (Pozsonymegye, Malaczkán át.) 97 2–2

Nagysenkviczen (Pozsonymegye) tanítói állomás van üresedésben. Évi 800 korona, (620 korona, fa 40 korona értékben, 140 korona államsegély), egy szoba. Tót-magyar. Egy tanterem, egy ismétlő szakasz. Szokásos kötelességek. Férfitanítók *márczius 7-ig.* Azonnal is. 102 1–1

A **sasvári** kath. iskola 1. oszt. tanítói állomására pályázat hirdettetik. Jövedelme: 700 kor., 100 kor. korpótlék, 960 ölmnyi föld, kis kert, elegendő tüzelőfa,

lakás: két szoba, konyha, ól, istálló, kamara. Kivántatik tót és magyar nyelvismeret. Ha a kántori teendőben jártas, 150 koronával többet kap. Választás *márczius 12-én* A folyamodványok az alulírtokhoz küldendők. Sasvár, 1900. február 22-én. *Skarda József* prépost, elnök. 114 1–1

Erdélyi egyházmegye.

Az **udvarhely-szenttamási** róm. kath. kántortanítói állásra ez év *márczius 18-ig* pályázat nyitattik. 800 kor. készpénz, 120 kor. stóla, 40 kor. tandíj, 20 kor. szentmise alaphól, 100 kor. korpótlék, 50 kor. tűzifa, két hold birtok, három szoba, kamra, pinczével ellátott lakás, gazdasági épület és kertekkel bíró javadalma-zással. Kötelessége: 48 tanköteles tanítása, kántori teendők végzése. *18-án próba.* Szent-Tamason, 1900. február 18-án. Posta: Székely-Udvarhely. *Iskolaszék.* 110 1–1

Csanádi egyházmegye.

A **csanád-apácza** (csanádi egyházmegye) róm. kath. népiskolánál egy tanítónői állás betöltendő. Fizetése: 730 korona, lakás megfelelő kerttel, a kincstártól (ideiglenesen) két hold föld. Ezen iskolai év végéig III–IV. fűzősztyát vezet, azontúl leányosztályt. Minden második évben leányismétlő iskolát köteles vezetni. Egy évi próbaidő után véglegesítés. Pályázat oklevellel, működési bizonyítvánnyal *1900. évi márczius 5-ig Bartha István* plébános, Csanád-Apácza címre küldendők. Állás nyolcz nap alatt elfoglalandó. 105 1–1

Győri püspöki megye.

Az **újkéri** róm. kath. elemi népiskolánál az osztálytanítói állásra pályázat hirdettetik. Fizetése: ha okleveles 800 korona, ha nem okleveles 600 korona, havi előleges részletekben és butorozott szoba. Kötelessége: egy tanteremben az első és második osztály önálló vezetése, kántori teendőben való segédkezés. Pályázhatnak tanítónők is. Az állás azonnal elfoglalandó. Újkér, (Sopronmegye) posta állomás, 1900. február 21-én. *Az iskolaszék.* 113 1–2

Nagyvárad latin szert. egyházmegye.

Baromlak-Verzár (Biharmegye) főkegyházban róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdettetik. Javadalmazása: egyházmegyei alapítványokból 507 kor. 12 fillér, községtől 80 korona és 40 szekér tűzifa, melyből a tanterem is fűtendő, két kat. 727 ööl föld a háznál, kántoralis stóla és természetbeni lakás. Tanítási nyelv: magyar és tót. Fölszerelt kérvények *márczius hó 10-ig Gahér Mihály* lelkészhez Széplakra (Biharmegye) küldendők. 112 1–1

Pécsi egyházmegye.

A **magyar-hertelendi** róm. kath. kántortanítói állomásra a pályázat *folyó évi márczius 1-ig* meghosszabbították. Jövedelme: 1. Szabad lakás, két tisztességes szobával, konyhával, kamrával, pinczével, 1/4 hold házikerttel és jókarban lévő melléképületekkel. 2. 1/4 telek jöminőségű szántóföld, melyből 1/2 hold rét; a föld megmunkálása fejében a községtől 80 korona. 3. Minden telkes pártól (100) 1/4 mérő buza; minden kis-házaspártól (44) 1/4 mérő rozs; minden zsellér-pártól (26) 156 fillér. 4. Minden telkes- és kis-házaspártól (144) 96 fillér. 5. Borválság fejében 70 kor. 6. Minden köznap iskolástól (65) 120 fillér. 7. Ismétlőiskolások után 42 kor. 8. A papnevelői uradalomtól 6 m.-öl hasábfá a községtől megvágva és behordva. 9. Stóla fejében évenként körülbelül 40 kor. 10. Szabad legeltetés az uradalmi és községi legelén. 11. A kántortanítói laknak (belső) évente kétszer, az iskolának egyszeri megmészelése. Kötelessége: 1. A hétköznapi és ismétlőiskolások oktatása. 2. Vasár- és ünnepnapokon, úgyszintén az évente előforduló egyházi szertartásoknál a kántori teendők — részben német nyelven — pontos és lelkiismeretes teljesítése. Tannyelv: magyar-német. A pályázatok *folyó évi márczius 1-ig* a magyar-hertelendi

plébánia-hivatalhoz (posta helyben) küldendők. A választás ugyanaz nap leendő, a mikor az állomás azonnal elfoglalandó. Személyes megjelenés kívántatik.

106 1-1

A **baranya-sombereki** róm. kath. iskolánál két osztálytanítói állomásra *március 16-ig* pályázat hirdettek. Elsőnek fizetése 800 korona, a másodiknak 600 korona, havi előleges részletekben; lakás: külön szoba fűtéssel. Tartozik mindegyik külön tanteremben a reabizandó gyermekeket önállóan oktatni, az első ezenkívül részben az ismétlőiskolásokot is oktatni s a kántoriakban is segédkezni, esetleg helyettesíteni. A második állomásra tanítónő is pályázhat. Tannyelv: német-magyar. Mindkét állomás azonnal elfoglalandó. A kérvények a kor. esperesi hivatalhoz *Dunaszékcsőre* küldendők.

100 1-1

Kocsolara (Tolnamegye) osztálytanító kerestetik. Fizetése: a községtől 300 korona, a kántortanítótól 300 korona, államsegély 200 korona és egy bútorozott szoba. Kötelessége: egy osztályt vezetni, az ismétlősköket tanítani és a kántoriakban segédkezni. Kérvények az iskolaszéki elnökhöz küldendők. *Hábel Vince* kántortanító.

101 1-1

Rozsnyói püspöki megye.

A **torna-nadaskai** róm. kath. tanítói állomásra pályázat hirdettek. Jövedelem: államsegélyből 544 kor., tandíjból 100 kor., tőke-kamatból 110 kor., föld és rét-ből 120 kor., ötödéves korpótlék 100 kor., 16 köbméter fa, beszállítva. Van a tanítónak két szobából álló új lakása s ehhez van konyha, éléskamra, pincze, istállók és jó konyhakert. Okleveles tanítók pályázhatnak. Pályázati határidő *március 15.* Kérvények *Szilbert Lajos* plébános, iskolaszéki elnökhöz Szilasra (Abauj-Tornamegye) küldendők.

107 1-3

Szombathelyi egyházmegye.

A **farkasfalvi** (Vasmege) róm. kath. kántortanítói állomásra *március 20-ig* pályázat hirdettek. Jövedelme: lakás és gazdasági épületeken kívül a díjlevél szerint — mely kívánatra megküldetik — 1010 korona. — Tannyelv: német-magyar. Folyamodványok az iskolaszéki elnökhöz küldendők.

111 1-3

Kis-Köcski róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat hirdetik *március végéig*. Javadalma: 185 korona, 9 hold szántó, 1 hold rét (jó minőségűek), 20 mérő rozs, temető-fű használata. Tisztességes lakás, káposztás kert, sertésólak s csekély stóla. Folyamodványok a kádi *plébánia-hivatalhoz* címzendők. (Vasmege.)

108 1-1

Halogy főkközség róm. kath. kántortanítói állomásra pályázat nyújtatik *március 4-re*. Jövedelme: természetbeni lakás, gazdasági épületek és belsőség használata. 6 hold szántóföld = 32 kor., 9 hold legelő = 10 kor., két és fél hold rét = 24 kor., 14 mérő karcz (feles) = 56 kor., 20 méter nyírfa = 24 kor., napszám-váltás = 200 kor., tandíj = 140 kor., fa-pénz = 200 kor., stolaris és lélekpénz = 6 kor., államsegély = 108 kor. Összesen 800 korona. Gazdálkodó 1100 koronára fölviheti jövedelmét. Személyes megjelenő előnyben részesül. Kántori teendőkből jártasság kívántatik. Kérvények a vas-nádasdi *plébánia-hivatalhoz* küldendők. *Iskolaszék.*

109 1-1

Veszprémi egyházmegye.

A **rédei** róm. kath. kántortanítói állomásra *márc. 12-ére* pályázat hirdettek. A lakáson és házikerten kívül földek, pénz, gabna, fa, tanpénz, alapítvány és stóla utáni jövedelem pénzértéke: 1000 korona. Az okmányok a b-szombathelyi *plébánia-hivatalhoz* — per Kisbér — küldendők.

115 1-1

Ajánlás. Okleveles tanító önálló róm. kath. tanítói állást keres. Cím: *Római kath. tanító N.-Károly.*

103 1-1

Ajánlás. Nevelő, ki nagy úri háznál jelesen működött, hasonló állást keres. Cím: *Stecz Miksa* Selyeb (Abauj-Tornamegye).

104 1-1

Kántorok figyelmébe.

„**Hárfahangok.**“ Uj, eredeti, igen hatásos templomi és temetési énekek, I. tenor hangjegyekkel. **Második** bővített kiadás. Az első kiadás 5 hét alatt elfogyott! Ára bérmentve csak 1 korona 40 fillér. Kapható **Répassy János** plébánosnál (volt egri képezdei tanár, stb.)

Alsó-Ábrányban. (Borsod m.) 2-2

„Szónokló tanító”

utasítás a beszéd művészetében, alkalmi beszédek gyűjteménye: Ó Felsege a király névünnepe, október 6-ra, március 15-re, április 11-re, tanév végére, 10 szobor ünnepe, különböző ünnepies alkalmakra, iskolai ünnepélyekre, tisztelgésekre stb. stb. összeállította **Gramma Döme**, kir. s.-tanfelügyelő. A **186** beszédet tartalmazó kötet ára **5 kor. 20 fil.** Kiadja a

Polatsek-féle könyvkereskedés Temesvártt.

Megrendelhető 1 kor. havi részletekre is.

Egy gyönyörű hangu, egész uj szerkezetre készített 10 változatu uj **orgona**, továbbá egy 8 változata 2 játékos **harmonium** pompás dífszekerényben, eladó

DALLOS ALAJOS orgonaépítőnél,

Jánosházán. (Vasmege.) 3-3

— **Pósta és vasuti állomás.** —

Orgona-építési műintézet.

RIEGER TESTVÉREK

Budapest, Garay-utca 48.

Rieger Testvérek Jägerndorf (Osztr.-Szil.) cs. és kir. udvari orgona-gyárának főkja. Legolcsóbb áron kiváló orgonákat szállítanak.

A czég 25 évi fennállása óta

700-on felül uj orgonát

épített, melyek közül 255 esik Magyarországra, a többi Norvégiába, Németországba, Romániába, Orosz-, Olasz- és Törökországba szállították.

Orgona-árjegyzékek ingyen és bérmentve.